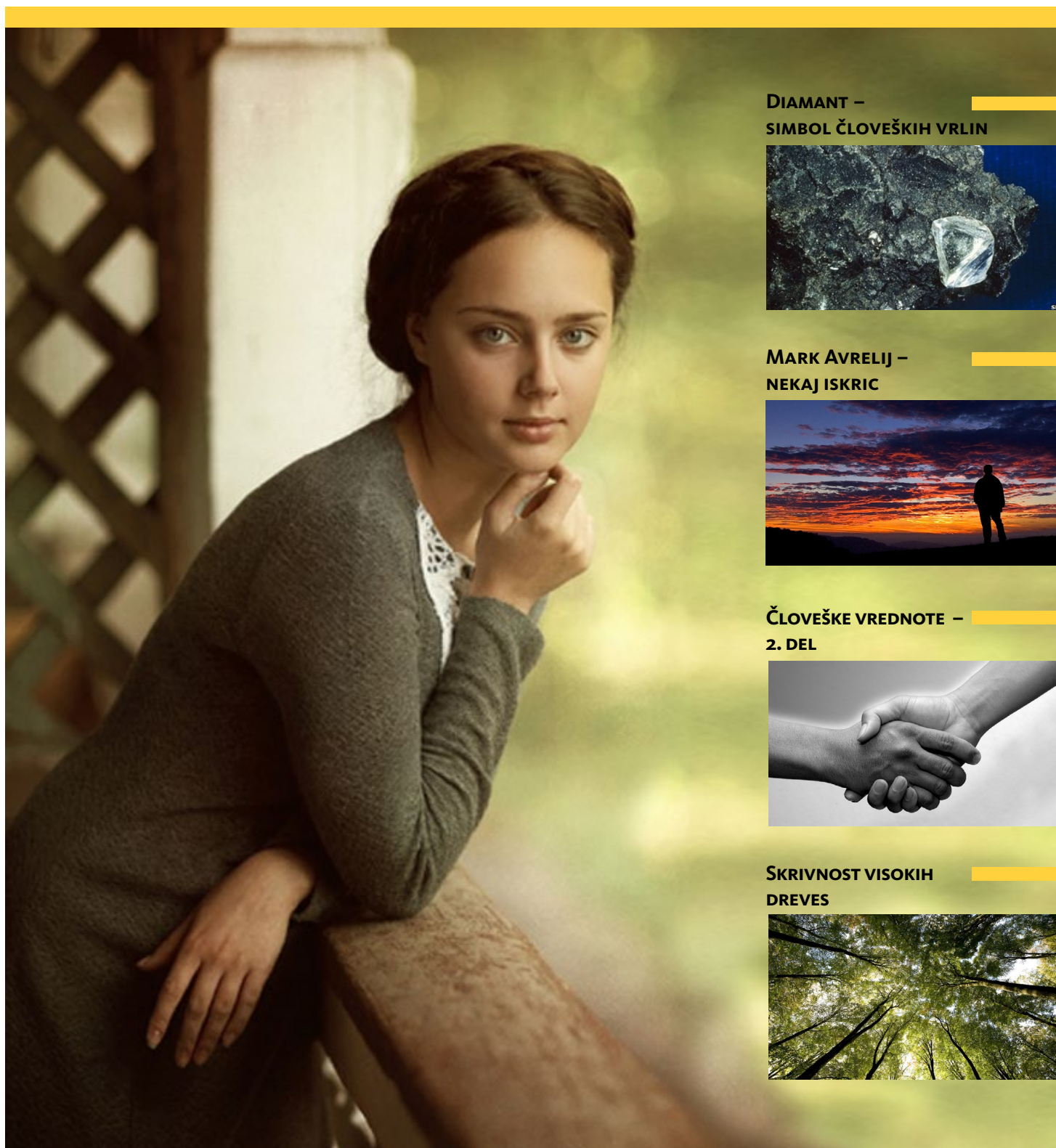

AKROPOLITANEC

ZA BOLJŠEGA ČLOVEKA IN BOLJŠI SVET

**DIAMANT –
SIMBOL ČLOVEŠKIH VRLIN**

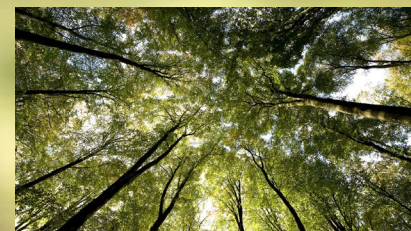
**MARK AVRELIJ –
NEKAJ ISKRIC**

**ČLOVEŠKE VREDNOTE –
2. DEL**

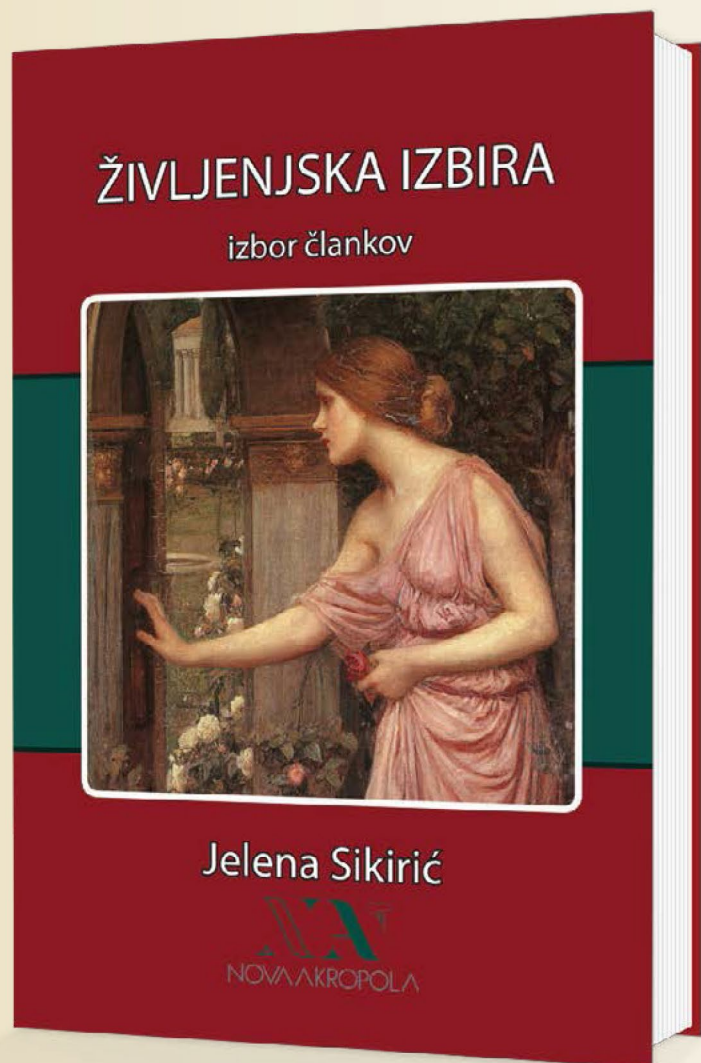
**SKRIVNOST VISOKIH
DREVES**

IZDALI SMO KNJIGO!

ŽIVLJENJSKA IZBIRA

JELENA SIKIRIĆ

Jelena Sikirić

“Zdi se, da usoda vsakokrat na koncu ene etape in na začetku nove želi, da znova določimo, kaj je za nas v življenju pomembno, kaj je za nas najsvetejše. S svojimi izvirnimi preverjanji in preizkušnjami v trenutkih izbire jasno pokaže, da ne zadostuje le namera, temveč se je treba vedno znova boriti za to, kar imamo radi in v kar verjamemo.” “Ne obstajajo različne izbire. V življenju dejansko obstaja samo ena velika, edina in celovita izbira. Ljubljeno delo, ljubljena oseba, družina, pravi prijatelji, pogled na svet in zanimanja – to niso različne poti, ki bi si med sabo nasprotovale. Vse te poti so samo del ene in iste Poti, ki so jih nekoč imenovali smoter življenja.”

KNJIGO LAHKO KUPITE V NAŠEM DRUŠTVU NA WOLFOVI 8 V LJUBLJANI IN NA TYRŠEVI 7 V MARIBORU.

LAHKO PA JO NAROČITE PO EL. POŠTI: INFO@AKROPOLA.ORG

CENA: 12 €

www.akropola.org

AKROPOLITANEC

B E S E D A
U R E D N I K A

NOVA AKROPOLA | kulturno društvo

www.akropola.org

MAREC 2016 | ŠT. 10

NASLOV

NOVA AKROPOLA | Ljubljana

Wolfova 8, 1000 Ljubljana

01/25 11 487

NOVA AKROPOLA | Maribor

Tyrševa 7, 2000 Maribor

02/620 32 40

IZDAJATELJ

NOVA AKROPOLA SLOVENIJA

bilten@akropola.org

UREDNIŠTVO

Glavni urednik: Stjepan Palajsa

Urednik: Andrej Praček

Prevajalka in lektorica: Klavdija Blažun

Grafična oblikovalka: Nija Androjna

V TEJ ŠTEVILKI:

- DIAMANT – SIMBOL ČLOVEŠKIH VRLIN 4
- MARK AVRELIJ – NEKAJ ISKRIC 9
- ČLOVEŠKE VREDNOTE – 2. DEL 12
- SKRIVNOST VISOKIH DREVES 16

Sposobnosti človeka so in morajo biti do določene mere omejene. Vendar lahko, če vložimo vsaj nekaj več prizadevanj, naše zmožnosti daleč presežejo to, za kar mi zase v tem trenutku mislimo, da zmoremo. Naše moči, psihične pa tudi fizične, niso tako dokončno določene in niso omejene le na to, kar smo prejeli ob rojstvu oziroma na "podedovano" izhodišče. Če smo pozorni, bomo ugotovili, da nas "narava" v naših prizadevanjih podpira in nam v preudarnih mejah dodeli, kar potrebujemo.

Namerno se bom izognil razlagam tega pojava, ki jih najdemo v različnih tradicionalnih izročilih, niti ne bom na tem mestu delil svojega skromnega razumevanja, da s preskopimi besedami, ki bi jih tukaj lahko namenil temu, ne zabredemo na področje, ki lahko hitro zaide v mistificiranje. Veliko koristneje bo, če stvari pogledamo z bolj oprijemljivega vidika.

Iz izkušenj namreč vemo, da če potrebujemo moč, nam bo ta tudi dana. Ko je več ne potrebujemo, pa nam bo v skladu z ekonomičnostjo narave odvzeta.

Stvari si lahko pogledamo najprej z najbolj očitne – fizične perspektive. Človek, ki veliko fizično dela, ali športnik, ki veliko trenira, zgradi močno telo. Njegov trud je usmerjen, in "telo" vidi, da potrebuje večje sposobnosti, zato mu jih sorazmerno z vloženim naporom in s postopnim obnavljanjem tudi dodeli. Ko pa ta isti človek preneha z vlaganjem naporov, mu mišice počasi uplahnejo. Ali ni to zanimivo? Posredno imamo moč izgradnje nečesa, česar sami nismo sposobni graditi. Telesa namreč ne znamo sami ustvariti, niti ga ne znamo preoblikovati, niti ne znamo z ukazi nagovoriti njegovih "stvariteljev". Kljub temu pa vidimo, da nam do določene mere želimo uspe posredno doseči. Ključ je le v uporabi. Voljo in lasten napor moramo torej usmeriti v pravo smer in s svojimi dejanji nagovorimo "stvaritelje narave", ki poskrbijo, da dobimo, kar potrebujemo.

Če si poškodujemo eno čutilo – na primer vid, se nam izostri drugo – na primer sluh, ker ga sedaj toliko bolj potrebujemo. Do te prilagoditve pa pride tako hitro, da zagotovo ne deluje proces naključnega prilagajanja, ki naj bi vodil evolucijo darvinistov. Prav tako je preveč enostavno povedati, da del možganov, ki sedaj ni potreben, poišče novo zadolžitev. Kajti preden damo tako razlago, si poskusimo razložiti, kdo ali kaj in na kak način ugotovi nedejavnost in jo ponovno vzpostavi prav na potrebnem mestu ...

Takih primerov prilagoditve fizičnega telesa bi lahko našli še veliko. Vendar se raje preselimo na manj otipljivo področje psihe in videli bomo, da se zgodba enako očitno ponavlja. Namreč le človek, ki se v življenju sooča s težavami in jih z lastnimi napori rešuje, postane močan in gotov vase. Le tisti, ki nadzira svoje instinkte, da z njimi ne bi škodil, in ki skuša izraziti svojo človečnost, da bi razvil lepše odnose z drugimi, pridobi nadzor nad svojimi čustvi in okoliščinami. Le človek, ki se sprašuje, ki opazuje, raziskuje in povezuje – tisti, ki sam skuša priti do odgovorov, le tak se nauči misliti in pravilno razumeti stvari ...

Našo osebnost, naše sposobnosti torej gradimo sami, in to posredno z vloženim naporom in lastnimi dejanji. Ta izgradnja je konkretna, tudi na nadfizičnem področju, kajti sami si izgrajujemo tudi močno čustveno in mentalno telo. Torej telo, ki nam v mejah "božanske previdnosti", kakor so to poimenovali stoiki, čim bolj omogoča, da izrazimo svojo pravo naravo.

Iz tega razmisleka izhaja, da sta telo in njegov razvoj posledica naše zavesti, ki se v skladu s svojo naravo želi izraziti. Torej telo – fizično, čustveno in mentalno – sledi potrebam duha. In ko "telo" zaradi Zakona propade, se mora po isti logiki in na enak način čez čas zgraditi novo, ki bo omogočilo kontinuiteto razvoja zavesti. Ker pa naše bistvo, naša zavest tako napreduje tudi skozi daljše obdobje, iz življenja v življenje, napredujejo tudi telesa, ki jih ljudje uporabljamo ...

Če si torej želimo biti boljši in močnejši, si za to le prizadevajmo in to "zahtevajmo" z lastnimi dejanji. In ne pozabimo, da bomo postali boljši in močnejši, le če bomo tako dali več od sebe. Kajti "telo" ni samo sebi namen niti ni večno, zato vanj ni vredno preveč vlagati. Pomembnejše in trajnejše je to, kar prek njega izrazimo in zgradimo.

Andrej Praček
Urednik

DIAMANT – SIMBOL ČLOVEŠKIH VRLIN

"SAMO RESNICA, SKRITA V DIAMANTU, JE VEČNA IN DOVRŠENA."

H. P. BLAVATSKY

Kaj je diamant? Dragocen kamen, iz katerega lahko oblikujemo moden nakit? Snov z edinstvenimi fizikalnimi in kemičnimi značilnostmi? Dragoceno blago, s katerim trgujemo na svetovnih trgih ter ki potuje prek rok trgovcev, delavcev, oblikovalcev nakita in vznemirjenih strank?

Zagotovo obstajajo še mnogi drugi vidiki, vendar je morda najbolj zanimiv njegov simbolizem, ki predstavlja evolutivni proces človeškega bitja.

Da bi razumeli, kaj je diamant, in zakaj je v toliko različnih civilizacijah predstavljal razvoj človeka, moramo začeti pri fizikalno-kemičnem vidiku, nato se bomo ozrli po zgodovini, nazadnje pa se bomo dotaknili še značilnosti diamanta kot simbola.

FIZIKALNO-KEMIČNE ZNAČILNOSTI DIAMANTA

Diamant je mineral, zgrajen iz enega samega elementa – ogljika.

Ogljik je kemična snov, ki jo v naravi najdemo v velikih količinah in je ena od osnovnih gradnikov vseh organskih snovi v živem telesu (poleg kisika, vodika in dušika).

V naravi najdemo čisti ogljik v dveh glavnih oblikah:

1. **DIAMANT** – najtrdnější znani mineral, ki je organiziran v tetraedrsko strukturo.
2. **GRAFIT** – ena od najmehkejših snovi, ki je organizirana v dvodimenzionalno strukturo.

DIAMANT

Obe snovi, diamant in grafit, nastaneta iz iste ogljikove osnove, vendar je med njima ogromno razlik, nekatere so vidne in druge nevidne. Večina razlik izhaja iz njune notranje organiziranosti atomov in elektronov.

GRAFIT

Diamant je prozoren in prepusten za svetlobo, medtem ko je grafit črnosiv in neprosojen. Diamant je trden in čvrst, medtem ko je grafit mehak in mazav. Diamant poleg tega za razliko od grafita ne prevaja električnega toka.

V strukturi diamanta je plast, ki se imenuje "kovalentna atomska mreža" (organizirana struktura, v kateri so atomi povezani s kovalentnimi vezmi). V tej strukturi je snov vedno trdna in dobro organizirana. Vsak atom ima štiri kovalentne vezi, ki so zelo močne in se ne morejo zlahka pretrgati. Nasprotno pa ima grafit mnogo plasti, ki so povezane z enostavnimi vezmi (zato se tako zlahka razmaže).

Poleg tega je v diamantu vsak atom ogljika na isti razdalji od svojega soseda. Zato se atomi ne morejo premikati in je tako diamant izredno trdna snov z zelo visokim tališčem. V grafitu ima vsak atom po en elektron, ki je brez para, s tem pa ima možnost, da se premika, zato je snov zelo mehka.

Kristal diamanta, ki ga najdemo v naravi, se ponavadi pojavlja v dvojni tetraedrski strukturi (v oktaedru) – to je izpopolnjena struktura, ki ima osem ploskev in je videti kot dve piramidi s kvadratnim dnom in ploskvami iz enakostraničnih trikotnikov. Ta struktura je zelo stabilna in ima zelo nizko energetske raven, ker so pari elektronov v kovalentnih vezeh najdlje medsebojno oddaljeni. Stabilnost strukture daje diamantu trdnost in čvrstost.

NASTANEK DIAMANTA

Diamanti nastajajo v globinah zemlje, 150 do 250 km pod zemeljskim površjem, pod vplivom visokih temperatur (med 1000 in 2000 °C). Takšni pogoji vladajo v Zemljinem plašču, pod najstarejšimi celinami. Diamanti nastanejo iz magme, ki je bogata z ogljikom. Dolgo časa po nastanku lahko ostanejo v Zemljinem plašču, dokler se z izbruhi magme ne prebijejo na površje.

ZGODOVINA DIAMANTA

Da bi razumeli zgodovino diamanta, moramo začeti pri samem imenu. Že v imenu se namreč skrivata njegova moč in simbolizem.

Diamant se v sanskrtu imenuje "dju", kar pomeni bleščeče se in sijoče bitje, ki je simbol modrosti in svetlobe.

Zahodni izvor imena diamant izhaja iz grškega izraza "adamas", ki pomeni "tisti, ki je neosvojljiv", ali "tisti, ki je brez napake in nepremagljiv". Pozneje se je izraz "adamas" preoblikoval v "adamant" in nato v "diamant".

Dragi kamni in diamanti so bili privlačni in zanimivi že od začetka časov. Najpogosteje so se uporabljali pri religijskih in mističnih ceremonijah v templjih. Številna ljudstva so verjela, da ima diamant večjo moč kot katerikoli drug kamen ter velik duhovni in fizični vpliv na človeka. Predstavljal je čistost in nedolžnost. Verjeli so, da je diamant univerzalno zdravilo, da ščiti pred zlom, odganja strah, prinaša zmago, ščiti pred divjimi zvermi in pomaga človeku kontrolirati njegove želje in fantazije.

Pogosto je predstavljal popolnost. Kralji so ga nosili kot simbol moči, poguma in blaginje. Najbolj čudoviti dragulji, ki so jih uporabljali kralji in duhovniki skozi zgodovino, so se uporabljali v okviru različnih vladarskih dolžnosti, ne pa za nakit, kot je to najpogosteje danes. Poleg tega niso poudarjali materialne vrednosti diamanta, temveč je bila vrednost tega dragulja v njegovi

simbolni vsebini in posebni vlogi, ki jo je imel v kombinaciji še z nekaterimi drugimi kovinami ali kamni.

Diamant je simboliziral in še vedno simbolizira večno ljubezen, poleg tega pa obstaja verovanje v njegove posebne magijske in zdravilne značilnosti. V srednjem veku so celo verjeli, da so diamanti "odkruški zvezd" ali "solze bogov" in so jih uporabljali kot talismane na bojiščih.

Proces nastanka diamanta, ki se začne v globinah zemlje in traja vse tja do končne sijoče oblike, nas spodbudi k razmisleku o tem, kako se idealni arhetipi odražajo v naravi, v obstoju.

DIAMANT KOT SIMBOL EVOLUTIVNEGA PROCESA ČLOVEKA IN VRLIN, KI JIH MORA RAZVITI

Če verjamemo, da se naš svet giblje proti višjem vzroku, lahko prepoznamo to gibanje kot napredek in evolucijo. Zakon, ki je v ozadju tega gibanja in evolucije, se v hinduizmu imenuje Darma. Darma je en in edini zakon, smer in razlog obstoja. Vse je v neskončnem gibanju in spremembi. Človek predstavlja del narave in obstoja, zato je tudi sam del procesa evolucije in spremembe. Človekov evolutivni proces je proces razvoja samozavedanja in človeških vrednot. Človek bi se moral prenehati istovetiti z osebnim in začasnim, ki ga povezuje z minljivimi stvarmi, in se začeti istovetiti z večnim delom univerzalnega življenja, ki je v njem, prav tako kot v vseh drugih živih bitjih. Ta proces je nedvomno človekova revolucija, alkimistična transmutacija, v kateri se, kot je rekel Platon, človek spomni boga znotraj sebe. Iz nase osredotočenega ega, ki ga ločuje od sveta, se spremeni v univerzalnega človeka, ki ni suženj svojih osebnih želja.

Tako kot diamant ima tudi človek smer in pot, po kateri mora iti. Tako kot se diamant transformira iz ogljika, bi moral človek razviti svoje notranje kvalitete in počasi odkriti veličasten potencial znotraj sebe. Človek lahko opazuje počasen proces transformacije ogljika proti popolnosti in tako bo tudi sam, kot učenec življenja, začel iskati popolnost svoje večne duše v vsakem svojem dejanju in misli. To je človek, ki je egoizem

spremenil v altruizem, egocentrizem v samokontrolo. To je človek, ki širi svojo zavest.

Ta proces ni enostaven. Človek se mora osvoboditi svoje navezanosti na lasten ego in postati gol, brez kakršnekoli obrambe pred svetom. Ta proces človeka primora, da se postopoma očisti svojih želja in ločenosti od drugih. Za to potrebuje čas in ognjeno voljo. Človek, ki se neštokrat reinkarnira in izkuša človeško življenje, gladi svoje kvalitete, očiščuje svoje napake in spreminja svojo naravo.

Diamant, ki leži v globinah zemlje, skrit pod plastmi materije, se postopoma približuje površju in tudi ko se prebije čezenj, še ni lep in sijoč. Moramo ga očistiti blata, ki se je skozi stoletja, tisočletja prilepil nanj, in tako bo počasi zasijal v svoji veličastni luči. Na podoben način so naše notranje kvalitete skrite globoko pod kopreno materije, pod mnogimi plastmi blata in prahu, in tam so, tako kot diamant, nevidne. Razkrile se bodo le tistim, ki si bodo drznili pogledati skozi te plasti materije. Le tistim, ki si bodo drznili odstraniti plasti blata, na katero so navezani, le tistim, ki si drznejo iskati nevidno.

VRLINA REDA

Grški filozof Pitagora nas uči, da je človekova modrost v njegovi sposobnosti, da se nauči pravih vrlin in jih postavi na pravo mesto.

Ogljik začne svojo pot kot grafit in konča v svoji najbolj izpopolnjeni obliki, kot diamant. Glavna razlika med grafitom in diamantom je v notranji organizaciji. Tako lahko rečemo, da je diamant ogljik, ki se zna na pravi način organizirati. Na enak način večna luč ne bo sijala skozi vsakogar, temveč le skozi tistega, ki bo znal ustvariti red v svojem telesu in psihi ter bo tako postal kot diamant med ljudmi.

Kristali diamanta so naravno organizirani v obliko dvojne piramide. Ta oblika v mnogih kulturah izraža kozmični princip "kakor zgoraj, tako spodaj", kar pomeni, da v naravi vlada analogija. Zakoni makrokozmosa (celotnega univerzuma) vladajo tudi v mikrokozmosu (človeku). Zakoni narave so isti zakoni kot tisti, ki jih mora skozi svoje življenje raziskati in izraziti človek.

VRLINA ČISTOSTI

Da bi nadalje poudarili pomen diamanta kot simbola, se bomo ozrli po izročilu tibetanskega budizma.

Tibetanski budizem se imenuje "vadžrajana", kar v prevodu pomeni "diamantno vozilo". Že iz samega imena lahko razberemo, kako veliko pomembnost so Tibetanci pripisovali diamantu kot simbolu človeške evolucije. Beseda "vadžra" izvira iz sanskrtja in ima enak pomen kot beseda "dordže" v tibetanščini. Obe besedi se uporabljata za poimenovanje božanskega "orožja", ki ima skrivnostne moči in izničuje slabe vplive. Opisujejo ga tudi kot "diamantno palico", kakršno ima bog Indra v hinduizmu, pri katerem je ta palica v obliki strele. To je skrivnostna iniciacijska palica, ki jo lahko nosi le tisti, ki lahko nadzoruje "sidijske", najvišje človeške moči. Človek, ki ima tako sposobnost, se imenuje "dordžesempa", kar pomeni "tisti, ki drži diamant" ali "človek diamantne duše". Ta izraz nakazuje, da je to človek, ki je dosegel stabilnost, trdnost in čistost diamanta.

To pomeni, da znotraj "vadžrajane", diamantne poti tibetanskega budizma, diamant simbolizira človekov evolutivni proces, proces transformacije. Diamant začne svojo pot kot črn kamen in nato spreminja svoje značilnosti, vse dokler ne postane prosojen. Struktura diamanta omogoča, da se bela

svetloba, ki preseva skozenj, lomi tako, da se pokaže cel spekter valovnih dolžin kot pri mavrici. Na enak način se tudi človek v svojem procesu širitve zavesti spreminja iz črnega "kamna", ki požre svetlobo, v "kamen", ki svetlobo v celoti prepušča. Podobno sije svetloba skozi učenca, ki postane kot sijoč diamant. Svetloba prežema vsako njegovo misel, čustvo in dejanje.

"MORAMO SE PRIPRAVITI, DA BI RAZVILI SVOJE RAZUMEVANJE IN DVIGNILI SVOJO ZAVEST. MORAMO POSTATI ČISTI, DA BI PRITEGNILI TO NARAVO, KI JE ZNOTRAJ NAS. POTEM SE BO TA NARAVA IZRAZILA SAMA PO SEBI. NE MOREMO JE PRISILITI Z ZUNANJIM DELOVANJEM NITI JE NE MOREMO ZADRŽATI Z NEKIM DOLOČENIM DEJANJEM, TEMVEČ LAHKO TO DOSEŽEMO LE S ČISTOSTJO."

N. SRI RAM, "POT MODROSTI"

Očiščujemo se egoizma in nižjega jaza. Takšni vzorci prodirajo v človeško naravo, ne da bi se tega zavedali, in človeka na posreden način vodijo. Vendar ko vse težnje, ki so del tako imenovanega "nižjega jaza", kot so ambicija, samopoveličevanje, želja, slepilo in ostalo, izginejo, nebo postane jasno in narava človeške duše se pokaže v svojih najlepših značilnostih. Tudi če se zavemo le ene od teh značilnosti, ji bodo ostale sledile. Kajti vse se zbudijo iz istega stanja zavesti. Tako kot bo lepo vsako delo človeka, ki teži k lepoti, lahko nekdo drugi na isti način teži k neki drugi vrlini, na primer k pravičnosti, in tako bo vse, kar bo tak človek naredil, mislil in čutil, pravilno, lepo in pravično.

VRLINA TRAJNOSTI

Diamant je najčvrstejši element v naravi. To dejstvo nas uči, da človek, ki je sposoben vladati sebi, postane "odporen" na vplive materialnega sveta okrog njega.

"BODI KAKOR PEČINA, OB KATERO SE VEČNO RAZBIJAJO VALOVI: SAMA STOJI TRDNO, OKOLI NJE PA SE POLEGA KIPENJE VODA."

MARK AVRELIJ

Trajnost diamanta simbolično predstavlja večnost in nespremenljivost arhetipov, večnih vrlin, in večne poti, ki vodi proti njim, ki je bila vedno prava in tudi vedno bo prava – pot, po kateri morajo človeška bitja.

Trajnost diamanta označujeta njegovi posebni lastnosti, da ostaja trden tudi v zelo visokih temperaturah in da mu ne more do živega nobena kislina ali druga jedka snov. Če pod majhen električni most postavimo diamant, potem se ta most zagotovo nikoli ne bo pregrel in odpovedal. Zato najdemo diamante tudi v različnih Nasinih napravah. Razmeroma velik diamant so na primer vstavili v lečo fotoaparata za satelit, ki so ga poslali na Mars. To pomeni, da diamant skoraj v celoti ohrani svoje lastnosti in sijaj ne glede na zunanje vplive. Podobno postanejo vrline človeka, ki očiščuje svojo dušo, stabilne. Notranji potencial se začenja izražati in "sijati" navzven.

"SVETLOBA, KI IZVIRA IZ ENEGA UČITELJA, NEMINLJIVA, ZLATA SVETLOBA DUHA, ŽE OD VSEGA ZAČETKA NA UČENCA SIPLJE SVOJE ŽAREČE SNOPE. NJENI ŽARKI PREBIJAJO TEMNE IN DEBELE OBLAKE MATERIJ. TI ŽARKI JO RAZSVETLJUJEJO ZDAJ TU, ZDAJ TAM, KAKOR SONČEVI ŽARKI OSVETLJUJEJO ZEMLJO SKOZI GOSTE KROŠNJE PRAGOZDA. TODA, O UČENEC, DOKLER NE OBVLADUJEŠ SVOJEGA TELESA, DOKLER TVOJA GLAVA NE POSTANE HLADNA, DUŠA PA ČISTA IN TRDNA KAKOR BLEŠČEČ DIAMANT, TI ŽARKI NE BODO PRISPELI DO NOTRANJE DVORANE, NJIHOVA SVETLOBA NE BO OGRELA SRCA IN MISTIČNI ZVOKI AKAŠKIH VIŠAV NE BODO DOSEGLI TVOJEGA UŠESA, KLJUB ZAČETNEMU ZANOSU."

**TIBETANSKO BESEDILO "GLAS TIŠINE",
PRIROČNIK ZA UČENCE NA POTI**

Diamant je zelo dragocen kamen ne le zaradi svoje vrednosti, temveč tudi kot prisposoba skrivnosti življenja. Njegova sijoča svetloba nam je lahko v opomin in dokaz notranje alkimije, ki človeku omogoča, da doseže lastne vrhove. Po nekaterih filozofskih teorijah se lahko človek sam transformira in poudari svoje vzvišene značilnosti in lepoto. Diamant nas lahko spomni, da taki čudeži obstajajo – ne čudeži kot nekaj "nadnaravnega", temveč kot čudeži življenja samega.

*Odlomki iz članka: Diamond as a symbol of human virtues,
avtorica: Sivan Shahak Barzilay.*

MARK AVRELIJ

NEKAJ ISKRIC

Rimski cesar Mark Avrelij, znan kot "filozof na prestolu", je živel v 2. stoletju n. št., ko se je rimsko cesarstvo bližalo svojemu zatonu in je bilo treba zajezi vse močnejše valove njegovega pospešenega propada. Mark Avrelij se je vsekakor častno kosal s to težko nalogo, pri čemer mu je pomagala zlasti notranja moralna moč, ki se še danes razkriva v njegovem dnevniku. Ta dnevnik ni bil namenjen objavi, temveč je nastajal v vojaškem šotoru, ko si je Marku uspelo odtrgati nekaj trenutkov, posvečenih lastnemu notranjemu pogovoru ter refleksiji o življenju, smrti, usodi in drugih pomembnih vprašanjih. Tokrat smo za vas izbrali nekaj odlomkov iz četrte in pete knjige Markovega dnevnika.

4. KNJIGA

Če je naš notranji vladar (um) v skladu z naravo, potem se bomo lahko vedno prilagodili kakršnim koli okoliščinam, ki nas doletijo. Kajti ta vladar znotraj nas ne potrebuje nobenih

določenih okoliščin, temveč gre vztrajno proti cilju ne glede na okoliščine. Okoliščine, ki delujejo proti njemu, uporabi v lastno korist, tako kot ogenj vse, kar pade vanj in kar bi majhen plamen sicer udušilo, izkoristi in vzplamti s še večjo močjo. Kadar je ogenj močan, se hitro prilagodi vsemu, kar pade vanj, in to použije ter še bolj zraste ravno zaradi tega, kar je padlo vanj.

Človek išče oddih na podeželju, na morju in v gorah, pa tudi v tebi se porajajo takšne želje. Vendar je to le značilnost najbolj preprostih ljudi. V tvoji moči pa je, da se lahko kadar koli umakneš v samega sebe. Kajti nikjer človek ne najde večjega miru ali večje osvoboditve od tegob kot v svoji duši, zlasti kadar ima v sebi take misli, da takoj najde mir, čim se zateče vanje. Notranji mir, v to sem prepričan, pa lahko dosežemo le, če v našem umu vlada red. Stalno se torej zatekaj v to zatočišče in se obnavljaj.

... Kaj te muči? Zloba ljudi? V misli si prikliči naslednje: da ljudje živimo eden za drugega in da je to v skladu s pravico. Poleg tega se spomni, da ljudje zla ne delajo namenoma, in pomisli še, koliko je tistih, ki so po medsebojnem sovraštvu, sumničenju in bojevanju umrli in se spremenili v pepel.

Te morda muči želja po tako imenovani slavi? Poglej, kako hitro vse pade v pozabo, in pomisli, da z obeh strani sedanjosti in praznine aplavza zeva brezkončnost časa. Spomni se, kako spremenljivi so tisti, ki dajejo sodbe in hlinijo hvalo, ter na to, kako omejen je prostor, na katerem si lahko deležen hvale, in se prenehaj vznemirjati. Kajti celotna zemlja je le točka in ti, v kako majhnem kotičku prebivaš in kako malo ljudi prav tako prebiva v tem kotičku. Pomisli, kakšne vrste so ljudje, ki te bodo hvalili. /.../ Kdor hrepeni po posmrtni slavi, pozablja, da bo vsakdo med tistimi, ki se ga spominja, prav tako zelo hitro umrl; in umrli bodo tudi tisti, ki bodo prišli za njimi, dokler ne bodo vsi skupaj potonili v pozabo – smrt namreč ne bo prizanesla niti tistim, ki bodo ohranjali spomin na tvojo preteklo slavo. Pa tudi če bi bili tisti, ki se bodo spominjali tvoje slave, nesmrtni in bi bil tako nesmrten tudi spomin nanjo, kaj ti to pomeni?

To, kar človeka ne naredi še slabšega, kot je bil, ne naredi slabšega niti njegovega življenja niti mu ne škodi od zunaj ali od znotraj.

Ne delaj, kot da boš živel deset tisoč let. Smrt visi na teboj. Bodi dober, dokler živiš, dokler je to v tvoji moči.

Čas je reka, sestavljena iz dogodkov, in divji tok – kajti takoj ko se nekaj pojavi na obzorju, že izgine in ga nadomesti nekaj drugega, in tudi to drugo bo prav tako odnesel tok.

Koliko težav si prihrani tisti, ki se ne ozira na to, kar reče, naredi ali misli njegov sosed, temveč se ozira le na to, kar naredi sam, da je lahko pravičen in čist; ali, kot pravi Agaton – ne oziraj se na izprijeno moralo drugih, temveč se brez odstopanja drži svoje poti.

Ukvarjaj se z malo stvarmi, pravi filozof, če želiš ohraniti mir. Vendar pomisli, ali ne bi bilo bolje reči: naredi, kar je potrebno, in vse, kar in kakor zahteva um človeka ki je po

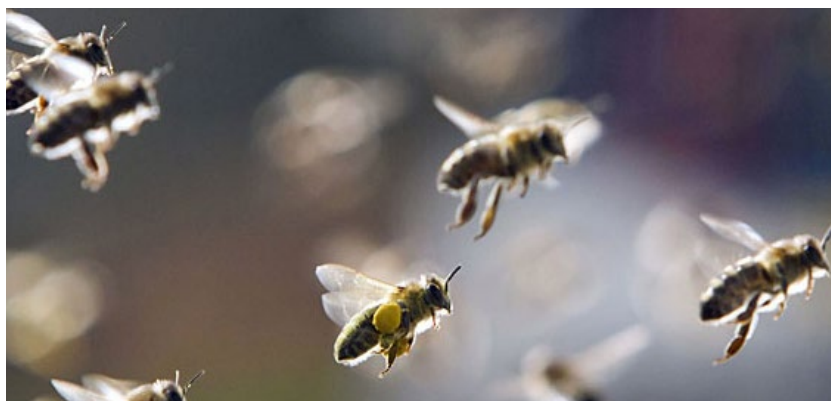
naravi družbeno bitje. To ne prinaša le miru, ki izhaja iz tega, da nekaj delamo dobro, temveč ta mir izhaja tudi iz tega, da delamo malo stvari. Večina tega, kar rečemo ali naredimo, namreč ne izhaja iz uma, in te stvari so nepotrebne. In če te odstranimo, bomo imeli več miru in manj neprijetnosti. Zato bi se morali ob vsaki priložnosti vprašati: ali je to ena od nepotrebnih stvari? Človek pa ne bi smel odpraviti le nepotrebnih dejanj, temveč tudi nepotrebne misli, kajti tem tako ne bodo sledila odvečna dejanja.

Kako sem nesrečen, da se mi je to zgodilo. – Ne govori tako, temveč si reci: kako sem srečen, ker se mi je to zgodilo, saj sem kljub temu, kar se mi je zgodilo, še naprej osvobojen bolečine niti me ne pesti sedanjost niti se ne bojim prihodnosti. Kajti nekaj takega bi se lahko zgodilo vsakemu človeku. Toda ne bi bil vsak človek kljub takemu dogodku osvobojen bolečine. Zakaj je to potem nesreča namesto sreče? In ali lahko nek dogodek za človeka pomeni nesrečo, če se sam pri tem ne oddalji od svoje človeške narave? In ali lahko nekaj pomeni oddaljitev od človeške narave, če ni v nasprotju z voljo človekove narave? No, saj poznaš voljo narave. Ali ti bo potem to, kar se je zgodilo, preprečilo, da bi bil pravičen, velikodušen, zmiren, preudaren, da bi se izogibal nepremišljenim sodbam in hinavstvu; ali ti bo preprečilo, da bi bil skromen, svoboden in imel vse preostale lastnosti, s katerimi lahko pridobimo vse, kar je v skladu z našo resnično naravo? Ob vsaki nevšečnosti se prav tako spomni uporabiti to načelo: to ni nesreča, temveč je sreča to častno prestajati.

5. KNJIGA

Zjutraj, ko s težavo vstaneš, si v misli prikljči naslednje: prebujam se, da bi opravljal delo človeka. Zakaj sem nezadovoljen, če bom delal stvari, zaradi katerih obstajam in zaradi katerih sem prišel na svet? Ali pa sem morda prišel za to, da bi poležaval in se grel v postelji? – Toda to je bolj prijetno. – Ali torej živiš zato, da bi užival, in ne zato, da bi deloval in si priza-

deval? Ali ne vidiš rastlinic, ptičic, mravelj, pajkov, čebel, kako skupaj delajo, da bi vsak na svojem delčku prispeval k redu v univerzumu? In ti, ali se želiš izogniti delu, ki pripada človeku, in temu, kar je v skladu s tvojo naravo? – Vendar je treba tudi počivati. – Da, treba je tudi počivati, vendar je narava tudi za to postavila jasne meje: postavila je jasne meje pri hrani in pijači, ti pa greš prek teh meja, prek tega, kar je zadostno.

Če nekdo za drugega nekaj naredi, je pripravljen to zapisati na svoj račun kot narejeno uslugo. Nekdo drug morda tega ne bi naredil, vendar pri sebi še vedno razmišlja o tem človeku kot o svojem dolžniku in se zaveda tega, kar je naredil. Tretji se na določen način niti ne zaveda, kaj je naredil, temveč je kot vinska trta, ki je obrodila grozdje in potem ko je obrodila svoj sad, ne išče ničesar več. Tako kot konj, ki teče, pes, ki izsledi plen, čebela, ki naredi med, tudi človek, ki je naredil dobro dejanje, ne poziva preostalih, naj pridejo in vidijo, kaj je naredil, temveč takoj preide na drugo dejanje, tako kot vinska trta, ki naslednje leto znova obrodi grozdje.

S čim zdaj zaposlujem svojo dušo? Ob vsaki priložnosti se vprašaj in razmisli: kaj trenutno naseljuje tisti del v meni, ki ga imenujejo "vladajoče načelo"? In čigava duša me naseljuje zdaj? Duša otroka, ali mladeniča, ali šibaka, ali tirana, ali domače živali, ali divje zveri?

Človeku se ne zgodi nič takšnega, česar po svoji naravi ne bi mogel prenesti.

Vir: <http://classics.mit.edu/Antoninus/meditations.html>

ČLOVEŠKE VREDNOTE

~ drugi del

STJEPAN PALAJSA
PRESEDNIK NOVE AKROPOLE V SLOVENIJI

Nad fizičnimi, vitalnimi, čustvenimi in intelektualnimi vrednotami, o katerih smo pisali v prejšnji številki, so še moralne, duhovne in metafizične. Težko ločimo eno od druge, ker se med seboj prepletajo. Vzemimo vse skupaj le kot shemo, ki nam omogoča lažji vpogled in analizo.

MORALNE VREDNOTE

Pri moralnih vrednotah najbolj pride do izraza dejstvo, da je človek duhovno bitje. Moralne vrednote se rodijo, ko posameznik poskuša razumeti in živeti svojo duhovno resničnost. Da bi pridobili moralne vrednote, potrebujemo plemenita čustva, plemenite misli in plemenito delovanje. To so vrednote, ki se ne spreminjajo s časom in oblikujejo našo moralo. Toda moramo ločiti med zunanjo, družbeno moralo in transcendentno moralo, ki ni odvisna od zunanjih dogovorov, dogmatičnih omejitev ali pa morebitne nagrade za svoje delovanje.

To je morala, ki jo človek čuti globoko v sebi, ki izhaja iz temeljev našega večnega bitja. Morala, ki ne potrebuje nagrade, zahvale, potrditve. Na takšni morali temeljita učenje in delovanje vseh velikih učiteljev človeštva, zato sta bili etika in morala vedno temelja njihovih učenj.

Moralne vrednote v delovanju imenujemo vrline. To pomeni, da vrline izhajajo iz našega duhovnega bistva.

Enkrat, ko bodo moralne vrednote popolnoma prežemale naš način življenja, bomo lahko govorili o duhovnih vrednotah.

Naštejmo nekatere osnovne moralne vrednote: naravna dobrota, altruizem, dobrosrčnost, radodarnost, solidarnost, občutek za pravičnost, ljubezen do resnice, iskrenost, zvestoba, poštenost, dostojanstvo, avtentičnost ...

NARAVNA DOBROTA IN ALTRUIZEM

V današnjem času skoraj pozabljen človeška vrednota. Življenjske izkušnje so nam pokazale, da se za navidezno dobroto pogosto skriva določen motiv in da jo včasih drago plačamo. To rojeva nezaupanje in zato vse bolj dvomimo v človeško dobroto. Toda to nas ne sme ustaviti pri plemenitih dejanjih – naj ta izvirajo iz nas ali pa smo jih deležni od drugih.

Dobrota izhaja iz ljubezni kot ene od temeljnih moči človeškega bitja. Da bi jo čutili, moramo še pred tem čutiti, da smo z drugimi ljudmi povezani v eno celoto. Dobrota je ena od najlepših vrlin dozorelega in notranje močnega človeka.

Kot njene izrazne oblike lahko naštejemo tudi dobrosrčnost, radodarnost, človekoljubje, solidarnost ...

OBČUTEK ZA PRAVIČNOST

Vrlino pravičnosti Platon postavlja na eno od najvišjih mest. Pravičnost pomeni pravičnost do drugih pa tudi do samega sebe. To pomeni biti objektiven, poznati resnico in vedno iskati dobro za vse in ne le zase. Ne obstaja teoretična pravičnost. Samo za tistega, ki jo živi, lahko rečemo, da ve, kaj je pravica. Pravičnost zahteva izredno voljo, da bi jo lahko ščitili, globoko ljubezen do sočloveka in izredno inteligenco, da bi lahko razločevali med tem, kar je prav, in tem, kar ni.

Pravičnost vključuje ljubezen do resnice, iskrenost do samega sebe in do drugih, poštenost in zvestobo.

Konfucij pravi, da gre pri pravičnosti bolj za notranji občutek, ki nam pove, kako pravilno ravnati v nekem trenutku, kot pa za razumno analizo položaja.

AKTIVNO IN ŽIVO NOTRANJE ŽIVLJENJE

Brez aktivnega premišljevanja, introspekcije in refleksije ne moremo priti do pravega spoznanja. Naša zavest je danes preveč obremenjena z zunanjimi stvarmi in jo bolj redko usmerjamo navznoter.

Kdor nima notranjega življenja, ponavadi ne premišljuje veliko; nima ne svojega mišljenja, ne svoje volje, ne lastne identitete. Notranje življenje je nujno za izgradnjo dobrega, zrelega in močnega človeka.

Nenehno samoizpraševanje in notranji pogovor s samim seboj sta osnova vsake filozofske notranje izgradnje.

ZVESTOBA IN ZAUPANJE

Idealu in stališčem, ki smo jih sprejeli za svoje, življenjskemu partnerju ali prijateljem, ki smo si jih sami skrbno izbrali, moramo biti zvesti s svojim celotnim bitjem. In to na tak naraven način, da zvestoba postane naš način življenja. Ne biti zvest tem dragocenim vrednotam je enako izdaji. Nič ni hujšega za našo dušo kot izdati svoje ideale ali svoje bližnje. S takim dejanjem ubijemo del sebe in ustvarimo luknjo v svoji duši ter popolnoma izgubimo svojo verodostojnost in dostojanstvo.

DOSTOJANSTVO IN BITI ČLOVEK BESEDE

Med "starimi" filozofi je bilo dostojanstvo zelo pomembno ter ena od temeljnih človeških vrednot. Enako je veljalo za dano besedo. Ta je bila zanje pomembnejša od zdravja, imetja, celo od življenja. V današnjem času sta dostojanstvo in dana beseda pomembna samo toliko, kolikor nas ne ovirata na poti do uspeha ali blaginje.

Vendar se lahko vprašamo: kdo bo imel polnejše in srečnejše življenje – tisti, ki morda nimajo veliko, imajo pa jasno vizijo svojega življenja, trdna merila in svoje dostojanstvo, ali tisti, ki živijo v blaginji toda brez vizije, brez meril in brez dostojanstva?

DUHOVNE VREDNOTE

Med duhovne vrednote bomo umestili tiste, ki izvirajo iz neposrednejšega doživetja in doživljanja duhovnega sveta. Te so podobne moralnim, vendar so popolnoma ponotranjene. Rodijo se takrat, ko duhovna dimenzija postane sestavni del našega vsakdanjega življenja.

Na Vzhodu pravijo, da gre tu za jasno videnje svetlobe Darje, svetlobe resnice. Takrat nas nič več ne more odvrniti od poti, ker smo zbudili notranjo moč, ki si neustavljivo kliče po tem vzvišenem cilju.

ČISTA LJUBEZEN

Ljubezen zavzema mesto med duhovnimi vrednotami. Resnična ljubezen presega čustveno raven in je nad spolnostjo, všečnostjo, lepoto ali naklonjenostjo. Čustva so lahko le nosilec ljubezni, ni pa nujno. Ljubezen pomeni dajati najboljši del sebe pa tudi sprejemati vse, kar nam iskreno dajejo drugi.

Ljubezen je moč duše, ki vsa bitja združuje in povezuje v eno celoto.

INTUICIJA

Ljubezen nam omogoča, da se povežemo z drugimi ljudmi ali s predmetom našega zanimanja, vanj vstopimo in ga tako lahko opazujemo od znotraj. To doživljanje in spoznavanje od

znotraj, ki presega golo razumsko analizo, imenujemo intuicija. Za intuicijo torej nujno potrebujemo ljubezen, ki omogoča združitev objekta in subjekta.

SPOSOBNOST ČUTENJA TRANSCENDENTNEGA IN SVETEGA

Sposobnost doživetja transcendentnega kot nečesa, kar je v ozadju našega celotnega življenja, zavedati se tega, da je vse zunanje samo odraz notranje resničnosti, je temeljna duhovna vrednota. Je čutenje svetega brez odvečnega intelektualiziranja.

Ta sposobnost je omogočila velikim umetnikom, da na krilih navdiha ustvarjajo svoja veličastna dela.

DUHOVNA LEPOTA IN HARMONIJA

Sposobnost doživetja lepote, ki se skriva v ozadju vseh stvari. Zunanja lepota je le blede odraz notranje. Prava lepota je trajno stanje in ne nekaj, kar je danes v modi, jutri pa več ne. Treba je imeti lepo dušo in ne samo telo.

Grki so dejali, da je lepota darilo bogov, ki so ga smrtni ljudje redkokdaj znali izkoristiti.

IDEALIZEM

Živeti popolnoma brezkompromisno ideale naše nesmrtnne duše. Imeti ideal, za katerega smo pripravljeni ne le umreti, temveč tudi živeti iz dneva v dan.

HEROIZEM

Pri heroizmu ne gre za naskoke na barikade ali vojaške podvige. Heroizem pomeni zavedati se svojega duhovnega bistva ter živeti in delovati v popolnem skladu z njim.

METAFIZIČNE VREDNOTE

To so najbolj vzvišene in za navadnega človeka najbolj nedojemljive vrednote. Značilne so samo za velike ljudi, katerih življenje je preseglo okvir izključnega lastnega interesa. To so ljudje, ki so svojim delovanjem spreminjali smer zgodovine. Tisti, ki so z zlatimi črkami vpisani v duhovno zapuščino človeštva. Brez njih bi bilo človeštvo izgubljeno na brezpotjih zgodovine. Zanje so, poleg preostalih vrednot, značilne še naslednje:

KOZMIČNA VIZIJA ŽIVLJENJA

Zavedati se, da je človeško življenje vpeto v univerzalno življenje, da ima vse svoj smoter in namen. Zavedati se, da ima znotraj tega velikega življenja vsakdo svojo dolžnost in odgovornost. V vsakem posamezniku videti nesmrtno dušo in ne le telo.

FILOZOFSKA RAVNODUŠNOST

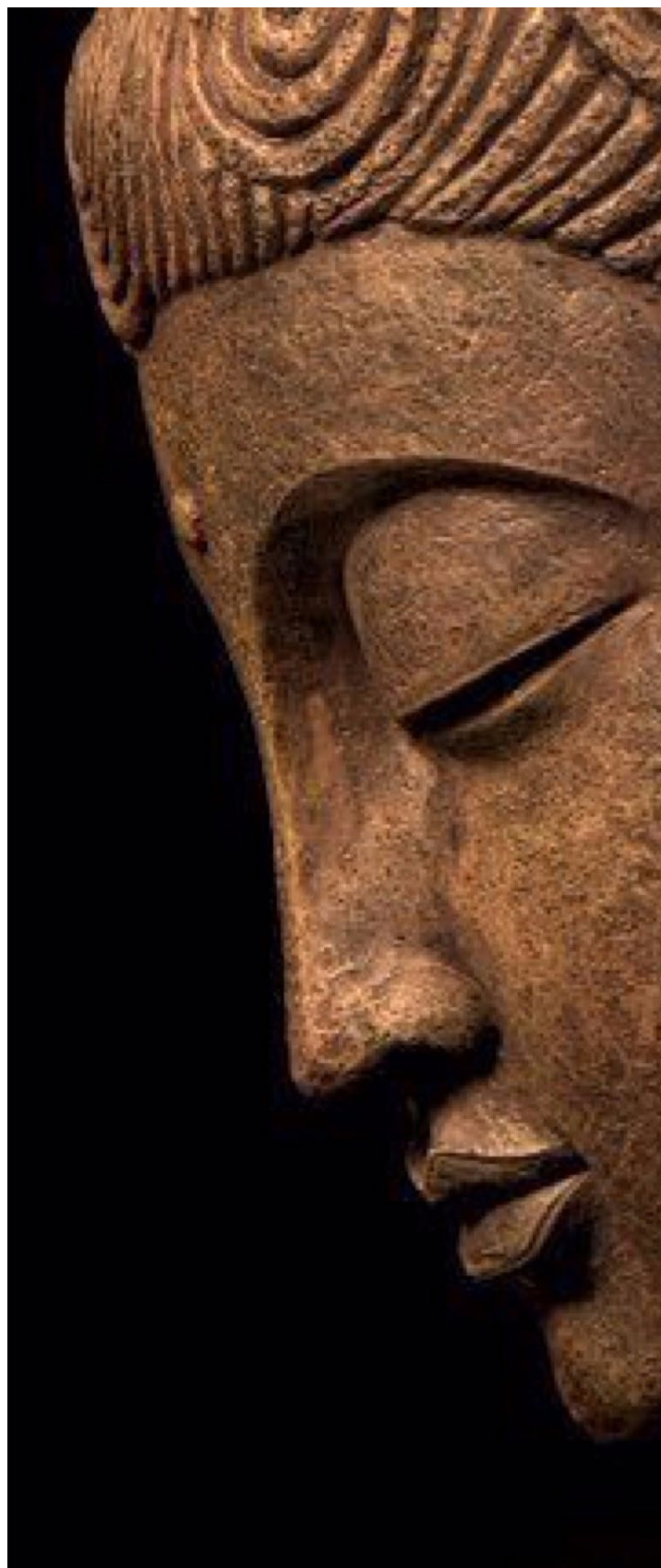
To pomeni pomiriti se z življenjem in smrtjo, brez pretiranih pričakovanj sprejeti to, kar nam je namenila usoda, hkrati pa aktivno krmariti svojo ladjo in varno pluti proti cilju, proti božanski resnici. Doživljati neurja in tegobe življenja bolj kot igro, polno čudežev, in ne kot tragedijo, polno krutosti in nesmisla.

POPOLNA PREDANOST

Med najbolj vzvišene in najbolj plemenite vrednote spadata neutrudno delovanje in služenje človeštvu, vendar s popolnoma svobodno voljo in brez kakršnega koli pričakovanja nagrade.

NOTRANJA RADOST

Doseganje notranje radosti, blaženosti na popolnoma naraven način kljub telesnim omejitvam, težavam ali boleznim.

SKRIVNOST VISOKIH DREVEŠ

VOJKO KOVAČIČ

Vse, kar najdemo v naravi, je na prvi pogled lepo in čudovito, ko se malo bolj poglobimo, pa postane tudi fascinantno in celo čudežno. Eden od milijonov "čudežev" je dejstvo, da drevesa lahko zrastejo sto in več metrov v višino. Fiziki se že kar nekaj časa trudijo pojasniti ta pojav, a mu še vedno niso prišli čisto do dna.

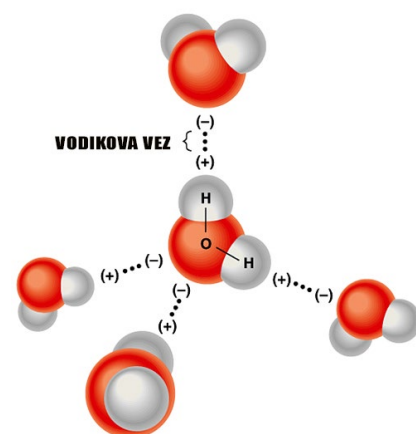
Predstavljajmo si tridesetnadstropno stolpnico, ki jo moramo opremiti z vodovodom in poskrbeti, da bo voda po njem pritekla v poslednji kotiček te velike stavbe. Ni problema, saj to vendar zmoremo! Zdaj pa podvig malo otežimo. Prepovejmo uporabo vodnih črpalk. Problem se zdaj močno zaplete in postane praktično nerešljiv!

Pa vendar, "preproste" naravne tvorbe, kot so drevesa, to zmorejo. Le kako? Oglejmo si prevladujoče hipoteze o tem problemu.

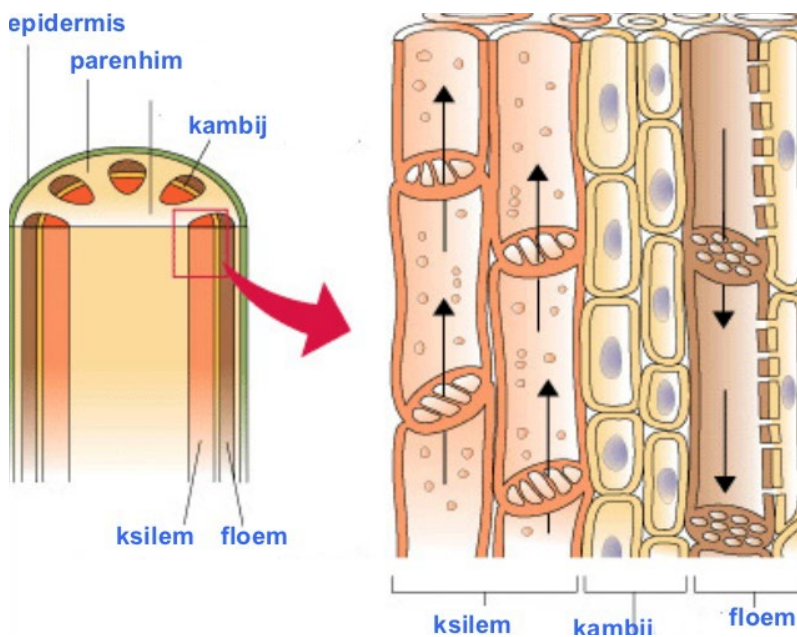
VODA

Ključno vlogo odigra sama narava vode. Ta preprosta spojina vodika in kisika je osnovno sredstvo, s katerim narava omogoča življenje, kot ga poznamo. Je gradnik, energent, transportno sredstvo, topilo in še marsikaj drugega. Fiziki so odkrili že prek 40 čisto posebnih (anomalnih) lastnosti vode, ki prav vse podpirajo nastanek in ohranjanje življenja.

Najpomembnejša lastnost vodne molekule je njena

električna polarnost. Atoma vodika, ki se povežeta z atomom kisika, namreč čepita malo bolj skupaj, kot bi morda pričakovali. Skupni elektronski ovoj je zato nekoliko asimetričen, zato pride do omenjene električne polarnosti. Iz te molekularne nesimetrije izvirajo vse tiste anomalije, ki jih izkazuje voda. Polarnost povzroči, da se vodne molekule med seboj privlačijo (kohezija) in povežejo v gručice. Ne lepijo se le med seboj, temveč zaradi svoje električnosti stopajo v odnose tudi z okolico. Znajo se zalepiti za steno (adhezija) in po njej splezati navkreber (kapilarnost). V svetu majhnega vladajo izključno električne sile. So privlačne in odbojne, za razliko od gravitacije, ki pride bolj do izražanja večjih razdaljah in ki je le privlačna. V kraljestvu majhnega imajo električne sile absolutno prevlado, njihov vpliv pa se na večjih razdaljah začne izgubljati.

Za drevesa lahko rečemo, da živijo in rastejo v vmesnem svetu, kjer prekrizata kopji ti dve sili. V višino se lahko vzpenjo in tako premagajo težnost, le če prisilijo vodne molekule, ki gradijo in hranijo njihova telesa, da delujejo usklajeno, v isti smeri. Vodikova vez, ki poveže dve vodni molekuli, je tako močna, da v navezi teoretično lahko drži vodno nit dolžine enega in pol kilometra, preden se pretrga. To je ključ do rešitve problema, ki ga raziskujemo.

DREVESNI VODOVOD

Najprej na kratko o drevesni strukturi. Celotno drevo je en sam šop med seboj povezanih cevčic. Po njih se pretaka voda, ki po drevesu prenaša hranila. Ta morajo prispeti do tanke plasti "živega" tkiva, imenovanega kambij, ki se nahaja tik pod lubjem. Tu se drevesne celice delijo, razvijajo in rastejo. Na zunanji stranikambija nastaja floem, sistem živih cevastih struktur, katerega naloga je prevajanje in razporejanje hranilnih snovi. Pozimi ta plast odmre in se pridruži mrtvemu tkivu lubja, ki drevo ščiti pred zunanjimi vplivi, na notranji strani kambija pa nastaja ksilem, ki tvori drevesno deblo. To daje drevesu oporo, prek svoje porozne strukture pa omogoča tudi transport in hrambo vode.

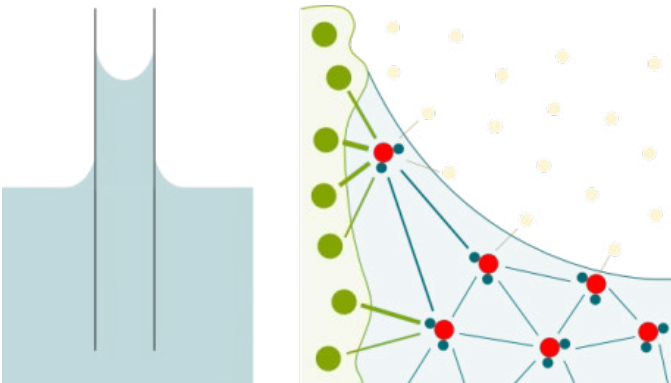
Če les pogledamo pod mikroskopom, odkrijemo, da gre pri floemu za nekaj deset mikronov široke cevčice, ki so med seboj horizontalno in vertikalno povezane prek odprtinic. Gre za obsežen vodovodni sistem, ki poteka od korenin, korenin, debela, vej do posameznih listov v krošnji. Te cevke se v samem listu zelo zožijo. Sistem spominja na živalski (in tudi človekov) krvotok. Tvorijo ga velike žile, ki se zožijo in razvejejo v vedno tanjše žilice, vse do široko razvejanega sistema kapilar. Pri živalih je srce tisto, ki kri poganja po žilah, drevo pa nima takšnega centralnega organa, zato nas zanima, kaj v drevesu nadomešča srce, kaj spravi njegovo "kri" v gibanje.

Prevladujoča znanstvena hipoteza govori o treh glavnih pogonskih sredstvih ali principih, ki vodo poganjajo od korenin proti krošnji drevesa.

Prvi deluje od spodaj. Gre za aktivni proces, kjer sodelujejo žive celice korenin. Najprej kemični procesi iz zemlje potisnejo soli v ksilem, nato pa gradient koncentracije teh ionov za seboj posrka še vodo. Pojav se imenuje osmoza in ga tu posebej ne bomo opisovali. Gre za mehanizem srkanja vode in hranilnih snovi iz zemlje, ki je aktiven v prvem delu potovanja vode podrevesu, vendar pa ne prispeva bistveno k dvigu vode vzdolž drevesnega debela.

KAPILARNOST

Sledi pojav kapilarnosti ali površinske napetosti. Ta sposobnost vodi omogoča, da pleza po navpični steni. Sama molekula tega sicer ne zmore, potrebuje namreč pomoč, v obliki sunka sile, ki ga dobi od kakšne zelo živahne (vroče) zračne molekule, s katero pride v stik, na gladini. Molekula skoči v zrak in se s svojo naelektreno ročico zagrabi za oprimek na steni. Za seboj potegne še svoje sestre, ki tvorijo nekakšno alpinistično navezo. Sunki, ki sledijo, pomikajo navezo vedno višje, dokler se ne vzpostavi ravnotežje s silami zračnega pritiska, ki družino potiska navzdol. Dvig tekočine je odvisen od premera cevke, po kateri se voda vzpenja. Pri nekaj deset mikronov, kolikor znašajo premeri cevčic ksilema, se lahko voda povzpne le nekaj metrov v višino. Pojav bi lahko zadoščal le v primeru grmičevja, pa še takrat ne, saj se gibanje ustavi, ko molekule priplezajo do vrha stene. Potrebujemo torej še nekaj!

TRANSPIRACIJA

Šele ko mlado drevesce razvije prve liste, v ospredje stopi tista ključna inženirska domislica narave, ki bo vodo potegnila preostalih 99 m v višino in poskrbela, da se bo ohranilo tudi njeno gibanje. Cevčice v listih se namreč zelo stanjšajo in pomnožijo. Na površini se odprejo v obliki drobnih ustec, prek katerih voda izstopa v obliki hlapov.

Izhlapevanje ali transpiracija poteka na sledeči način. Zgodi se, da zelo hitra molekula zraka izbiye molekulo vode, ki čepi v listni reži (stomata). To naredi v vodnem stolpcu praznino in s tem možnost kapilarnega dvigamolekule, ki

čepi "nadstropje" niže. Ob naslednjem sunku ta poskoči in se zagrabi za okvir tiste mikroskopske odprtine v listu, pri tem pa seveda nekoliko napne "elastiko", s katero je povezana celotna naveza vodnih molekul, ki sega od krošnje pa vse do koreninskih laskov.

Kohezijske sile v listnih kapilarah so zaradi izredno tankega premera listne cevčice v primerjavi s silo, s katero zračni tlak tišči vodni stolpec proti tlom, v veliki premoči. Po tako tanki kapilari bi se voda lahko povzpela stotine metrov v višino. Vendar se cevke ksilema nižje v drevesnem deblu zelo razširijo in v sebi zadržujejo veliko količino vode, ki z veliko težo vleče proti tlom. Toda listi s svojimi kapilarami zmorejo to maso premakniti navzgor zaradi svojega velikega števila, ki složno deluje v isti smeri. Tista ogromna tropska drevesa imajo stotinetisoče listov, od katerih ima vsako na milijone drobnih cevčic. Vsi ti trilijoni v listne kapilare ujetih vodnih molekul vlečejo mogočno vodno maso proti nebu.

POVZETEK

Naj na kratko strnemo. Ključna je polarnost vodne molekule, ki skupaj z močnimi vezmi med molekulami vodi daje veliko elastičnost. Nadalje daje pojav kapilarnosti vodi sposobnost, da se oprijema sten in se po njih vzpenja. K temu procesu pa nepogrešljivo prispeva tudi hlapienje vode skozi liste v krošnji drevesa, ki omogoča kontinuirano potovanje vode po njenem velikem krogotoku, katerega del je vzpenjanje po drevesu. Drevesu nazadnje uspe "veliko" težnostno silo premagati s

seštevkom majhnih električnih sil zaradi ogromnega števila zelo tankih kapilar v listih.

Na koncu naj opozorimo, da gre za znanstveno hipotezo, ki s precejšnjo gotovostjo opisuje glavni mehanizem pretoka vode po drevesu. Zelo verjetno je, da vzporedno z opisanim deluje še kakšen mehanizem. Še vedno namreč niso razkrite vse "skrivnosti" potovanja vode po drevesih. Pozimi namreč voda ne hlapi, saj listavci odvržejo svoje zelene "črpalkice". Vendar vsi tudi vemo, da se spomladi pod drevesno skorjo začnejo intenzivno pretakati sokovi, in to še preden poženejo prvi listi.

Vsak gozdar ve, da obstajajo tudi letni, mesečni in dnevni ritmi, ki jim sledi količina soka v drevesih. Obstajajo torej mehanizmi, ki sledijo spremembam temperature, vlage, naboja in še česa, kar je težko izmeriti. Poleg tega v koreninah, deblu in listih obstajajo plasti živih celic, kjer potekajo raznovrstni biološki procesi, ki aktivno prispevajo k pretakanju vode in snovi v njej. Ta preprosta bitja narave le niso tako preprosta, prav obratno, veličastna in kompleksna so, vsega občudovanja in spoštovanja vredna.

Viri:

http://www-f1.ijs.si/~rudi/sola/Transport_vode_v12.pdf

<http://www.scientificamerican.com/article/how-do-large-trees-such-a/>

<http://www.science4all.org/article/the-amazing-physics-of-water-in-trees/>

"ALEA IACTA EST"

KOCKA JE PADLA

Te se besede pripisujejo rimskemu vojskovodji Gaju Juliju Cezarju.

Po svojih velikih zmagah proti Galcem je Cezarja občudovalo celo rimsko cesarstvo. Toda mnogi so se bali njegove velike priljubljenosti ter politične in vojaške moči. Na čelu z močnim Pompejem so proti njemu kuhali spletke in zarote.

Leta 49 pr. n. št., ko je po sedmih letih neusmiljene vojne s svojo vojsko pokoril in pomiril celo Galijo, se je odpravil proti Rimu. Toda po rimskih zakonih in prepovedi senata noben vojskovodja ni smel z vojsko prečkati reke Rubikon, ki je bila takrat nekakšna severna meja rimskega imperija. Prestop te meje bi pomenil državni udar in državljansko vojno, ker bi Rim takoj poslal svoje legije, da bi onemogočile napredovanje uporniški vojski.

Cezar se je zavedal da bi njegova vrnitev v Rim brez vojske pomenila samomor. Ko je z vojsko prišel do Rubikona, ni dolgo razmišljal, kaj storiti. Hitro se je odločil, prečkal Rubikon in dejal: "Kocka je padla". To je pomenilo da je prestopil točko, s katere ni več vrnitve – ali bo zmagal ali umrl. Ko vržemo kocko in se ta začne vrteti, je ni več mogoče nadzorovati. Od tega trenutka pa do konca njenega vrtenja je vse v božjih rokah.

Ko je Pompej slišal, da prihaja Cezar s svojo vojsko in pristaši, je zbežal čez Jadran. Cezar ga je preganjal vse do Egipta in na koncu zmagal.

Danes se izrek "Kocka je padla" uporablja za opis kritičnih trenutkov oziroma usodnih dogodkov.

PREDSPOMLADANSKI FOTO-NATEČAJ

Vse, ki imate veselje do fotografiranja in oko dojemljivo za lepoto, vabimo k sodelovanju na našem fotografskem natečaju. Ta mesec nastopi pomlad in v tem duhu bo tudi tema našega natečaja – **PREBUDITEV**. V svoj objektiv lahko zajamete prizore, ki uprizarjajo prebuditve, obnovo, nov zagon narave in človeka iz vseh možnih perspektiv, še posebej je zaželeno, da ujamete trenutke, ki izražajo globlje pojme prebuditve povezane s človekom.

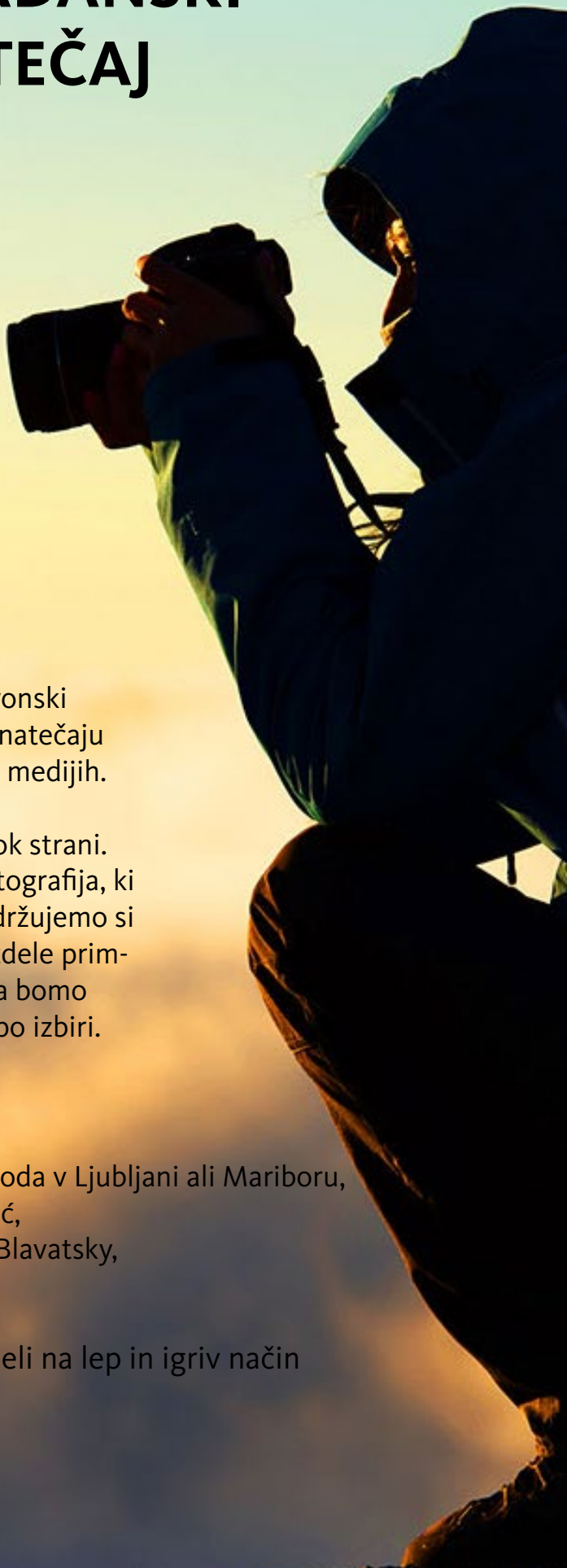
Fotografije bomo sprejemali ves mesec na elektronski naslov bilten@akropola.org. S sodelovanjem na natečaju nam dovoljete uporabo vaših fotografij v naših medijih.

Fotografije bomo objavili v albumu naše Facebook strani. Glasovanje bo potekalo prek vaših "všečkov". Fotografija, ki jih bo v tem času prejela največ, bo zmagala. Pridržujemo si pravico, da ne objavimo slik, ki se nam ne bodo zdele primerne za objavo. V naslednji številki Akropolitance bomo objavil rezultate, prve tri pa nagradili z nagrado po izbiri.

Na izbiro bodo nagrade:

- tečaj retorike v Mariboru,
- ciklus predavanj Velika učenja Vzhoda in Zahoda v Ljubljani ali Mariboru,
- knjiga Življenjska izbira, avtorice Jelene Sikirić,
- knjiga Glas tišine, avtorice Helene Petrovne Blavatsky,
- arheološka replika po izbiri.

Vabljeni vsi, tudi neprofesionalci, vsi, ki bi želeli na lep in igriv način tako z nami pričakati pomlad.

NAPOVEDNIK DOGODKOV

Dogodki za mesec marec 2016.

Dogodki potekajo v prostorih društva v Ljubljani in Mariboru ali na vnaprej razpisani drugi lokaciji.

C. G. JUNG – PSIHOLOŠKI TIPI

Predavanje

SREDA, 2. MAREC 2016 OB 19:00

Mestna knjižnica Kranj - Gregorčičeva ulica 1, Kranj

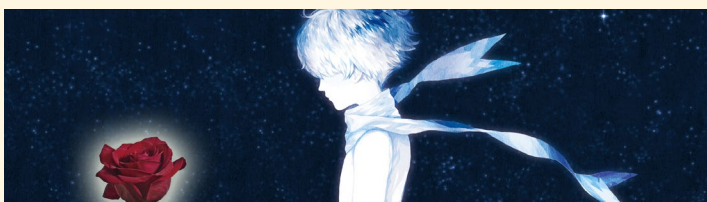

MOČ POZITIVNEGA MIŠLJENJA

Predavanje

ČETRTEK, 10. MAREC 2016 OB 20:00

Nova Akropola - Tyrševa 7, Maribor

MALI PRINC – VELIKI UČITELJ

Predavanje

TOREK, 15. MAREC 2016 OB 19:30

Knjižnica Šiška - Trg komandanta Staneta 8, Ljubljana

VELIKA UČENJA VZHODA IN ZAHODA

Ciklus 12 predavanj

TOREK, 15. MAREC 2016 OB 18:00

Nova Akropola - Wolfova 8, Ljubljana

DUŠA ŽENSKE

Predavanje

TOREK, 8. MAREC 2016 OB 18:00

Nova Akropola - Wolfova 8, Ljubljana

C. G. JUNG – ČLOVEK IN NJEGOVI SIMBOLI, – RAZVOJ OSEBNOSTI

PETEK, 11. MAREC 2016 OD 18:00 DO 21:00

Nova Akropola - Wolfova 8, Ljubljana

DUŠA ŽENSKE

Predavanje

TOREK, 15. MAREC 2016 OB 17:00

Knjižnica Rotovž - Rotovski trg 2, Maribor

VELIKA UČENJA VZHODA IN ZAHODA

Ciklus 12 predavanj

ČETRTEK, 17. MAREC 2016 OB 20:00

Nova Akropola - Tyrševa 7, Maribor

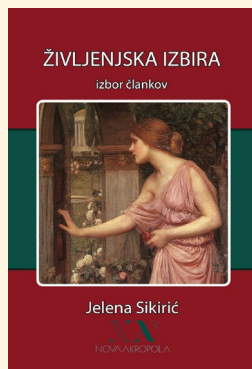
KNJIGE, REPLIKE

NOVE AKROPOLE

Knjige in arheološke replike lahko kupite v prostorih društva.

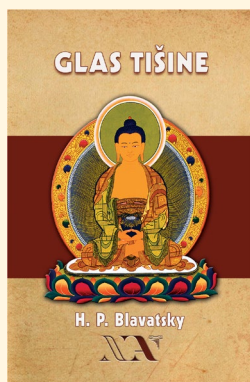
Glas tišine ali večjo količino knjižic pa lahko naročite tudi preko maila na info@akropola.org ali na št. 01/25 11 487.

KNJIGE

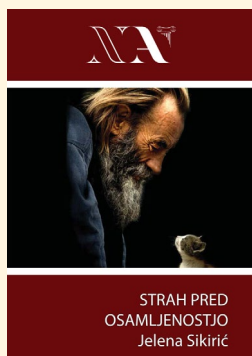

NOVOST!

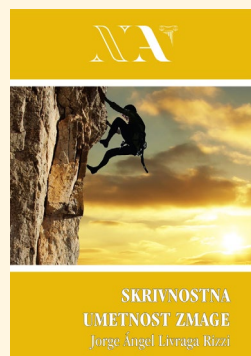
FORMAT 130 x 205 mm
159 STRANI
TRDA VEZAVA
CENA: 12 €

FORMAT 130 x 205 mm
102 STRANI
TRDA VEZAVA
CENA: 10 €

STRAH PRED
OSAMLJENOSTJO
Jelena Sikirić

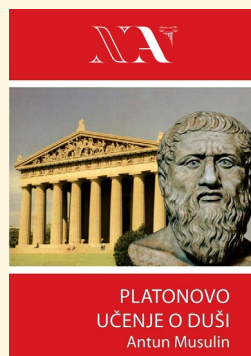
SKRIVNOSTNA
UMETNOST ZMAGE
Jorge Angel Livraga Rizzi

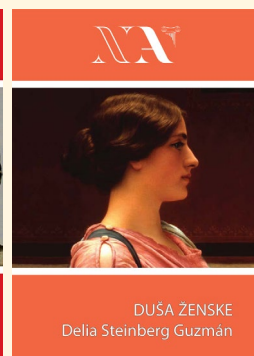
SKRIVNI CIKLUSI
ČLOVEKOVEGA ŽIVLJENJA
Jelena Sikirić

PLATONSKA IN TELESNA
LJUBEZEN
Delia Steinberg Guzmán

PLATONOVU
UČENJE O DUŠI
Antun Musulin

DUŠA ŽENSKÉ
Delia Steinberg Guzmán

FORMAT 105 x 148 mm
32 STRANI
MEHKA VEZAVA
CENA: 2 €

ARHEOLOŠKE REPLIKE

Grčija in Rim

Egipt

Slovenija

Če podpirate naše delovanje, bomo veseli vsakega majhnega prispevka, ki ga lahko nakažete na naš tekoči račun, odprt pri NLB d. d.

Št. računa: SI56 0201 0005 1188 709

Prejemnik: Nova Akropola, Wolfova 8, 1000 Ljubljana

Nova Akropola je kot društvo v javnem interesu tudi na **seznamu upravičencev do dela dohodnine za donacije**. Vsak davčni zavezanec lahko namreč zahteva, da se do 0,5% dohodnine od dohodkov, ki se všttevajo v letno davčno osnovo, nameni za financiranje splošno koristnih namenov.

Če želite ta prispevek nameniti nam, natisnite in izpolnite **obrazec** – zahtevo za namenitev dela dohodnine – in ga pošljite na pristojni **finančni urad**. Naša davčna številka je **14787067**.

Vsi, ki delujemo v Novi Akropoli, smo prostovoljci. Prihodki so namenjeni izključno financiranju dejavnosti društva.

Nihče ni tvoj prijatelj ali sovražnik,
vsi so tvoji učitelji.

— Helena Petrona Blavastky